

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych.
HISTORIA klasa 1 – zakres rozszerzony.**

I. Pradzieje i Orient starożytny

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1.	Uczeń: - wymienia epoki historyczne w kolejności chronologicznej; - definiuje pojęcie <i>peryodyzacja</i>; - odróżnia źródło pisane od materialnego.	Uczeń: - wyjaśnia, na czym polega specyfika i trudność w badaniu najdawniejszych dziejów człowieka; - podaje kryteria podziału dziejów na epoki.	Uczeń: - charakteryzuje główne rodzaje źródeł historycznych; - wyjaśnia, jakie dziedziny życia pozwala poznać konkretny typ źródła.	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>prehistoria</i>, <i>protohistoria</i>, <i>historia</i>; - analizuje problemy związane z subiektywizmem najstarszych źródeł.	Uczeń: ocenia przydatność nauk pomocniczych historii w procesie weryfikacji autentyczności źródeł niepisanych.
2.	Uczeń: - wymienia podstawowe rodzaje źródeł do historii starożytnej; - podaje przykłady starożytnych zabytków piśmiennictwa (np. papirus, tabliczka gliniana).	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego zasób źródeł pisanych do starożytności jest mocno ograniczony; - opisuje ewolucję materiałów pisarskich.	Uczeń: charakteryzuje i porównuje wartość badawczą źródeł epistolarnych, urzędowych oraz historiograficznych starożytności.	Uczeń: wyjaśnia pojęcie krytyki źródłowej zewnętrznej i wewnętrznej w odniesieniu do tekstów starożytnych.	Uczeń: na wybranym przykładzie (np. roczniki) samodzielnie analizuje i interpretuje starożytny tekst źródłowy.
3.	Uczeń: - definiuje pojęcia: <i>antropogeneza</i>, <i>neolit</i>, <i>rewolucja neolityczna</i>; - wymienia cechy	Uczeń: omawia etapy rozwoju gatunku ludzkiego (<i>Australopitek</i>, <i>Homo erectus</i>,	Uczeń: - lokalizuje na mapie obszar Żyznego Półksiężycza; - wyjaśnia mechanizm	Uczeń: analizuje wieloaspektowe skutki rewolucji neolitycznej (demograficzne,	Uczeń: ocenia teorie naukowe dotyczące przyczyn zmian osadniczych i klimatycznych w epoce neolitu.

	koczowniczego trybu życia.	<i>Neandertalczyk, Homo sapiens</i>).	przejścia do osiadłego trybu życia.	społeczne, powstanie rzemiosła).	
4.	Uczeń: • lokalizuje na mapie Mezopotamię, Tygrys i Eufrat; • identyfikuje postać Hammurabiego; • wie, czym był ziggurat.	Uczeń: • wyjaśnia pojęcie cywilizacji irygacyjnej; • podaje podstawowe zasady prawa sformułowane w Kodeksie Hammurabiego.	Uczeń: • charakteryzuje strukturę społeczną państw Mezopotamii; • opisuje powstanie pierwszych struktur państwowych i imperiów.	Uczeń: • definiuje i charakteryzuje monarchię despotyczną; • analizuje systemy wierzeń w Mezopotamii i ich wpływ na architekturę.	Uczeń: • na podstawie analizy fragmentów Kodeksu Hammurabiego ocenia pojęcie sprawiedliwości i hierarchii społecznej Babilonii.
5.	Uczeń: • lokalizuje na mapie Egipt oraz rzekę Nil; • definiuje pojęcia: <i>faraon, mumia</i>; • wymienia funkcje piramid.	Uczeń: • wyjaśnia wpływ cyklicznych wylewów Nilu na organizację państwa egipskiego i pracę urzędników.	Uczeń: • charakteryzuje strukturę społeczeństwa egipskiego (od faraona do niewolnika); • opisuje system wierzeń.	Uczeń: • wyjaśnia specyfikę władzy teokratycznej w Egipcie; • analizuje rolę religii w utrzymaniu spójności państwa egipskiego.	Uczeń: • ocenia reformę religijną Amenhotepa IV (Echnatona) i wyjaśnia przyczyny jej ostatecznego niepowodzenia.
6.	Uczeń: • wyjaśnia różnicę między politeizmem a monoteizmem; • wskazuje na mapie Palestynę i Fenicję.	Uczeń: • charakteryzuje specyfikę religii starożytnego Izraela; • wymienia największe zasługi cywilizacyjne Fenicjan.	Uczeń: • wyjaśnia, w jaki sposób Fenicjanie zdominowali handel morski; • identyfikuje postacie: Dawida, Salomona, Cyrusa Wielkiego.	Uczeń: • opisuje proces kształtowania się państwa żydowskiego oraz polityczne znaczenie tzw. niewoli babilońskiej.	Uczeń: • ocenia historyczne znaczenie powstania pisma alfabetycznego Fenicjan dla rozwoju kultur śródziemnomorskich.
7.	Uczeń: • lokalizuje na mapie cywilizacje Indii i Chin; • definiuje pojęcia: <i>kasta, Wielki Mur Chiński</i>.	Uczeń: • wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu (papier, jedwab, cyfry indyjskie).	Uczeń: • wyjaśnia wpływ systemu kastowego na strukturę Indii; • podaje główne założenia buddyzmu i konfucjanizmu.	Uczeń: • analizuje przyczyny i skutki izolacji starożytnych Chin od świata zachodniego; • charakteryzuje rządy cesarza Qin Shi Huanga.	Uczeń: • ocenia wpływ konfucjanizmu na stworzenie stabilnego, biurokratycznego systemu zarządzania imperium chińskim.

II. Świat starożytnych Greków

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
8.	Uczeń: - definiuje pojęcia: <i>Hellas, Hellada, Wielka Kolonizacja</i>; - wskazuje na mapie Morze Egejskie i Kretę.	Uczeń: - wymienia przyczyny i główne kierunki Wielkiej Kolonizacji Greków; - identyfikuje postać Homera.	Uczeń: - charakteryzuje cywilizację minojską (kreteńską) oraz mykeńską; - wyjaśnia znaczenie mitów dla tożsamości Greków.	Uczeń: analizuje polityczne, gospodarcze i społeczne skutki kolonizacji greckiej w basenie Morza Śródziemnego.	Uczeń: wyjaśnia pojęcie wieków ciemnych w Grecji i ocenia ich wpływ na ukształtowanie się klasycznej formy <i>polis</i>.
9.	Uczeń: - definiuje pojęcia: <i>polis, oligarchia, demokracja, heloci, ostracyzm</i>; - wie, kim byli Solon i Perykles.	Uczeń: - wymienia główne organy władzy w Atenach i Sparcie; - opisuje pozycję społeczną spartiatów, periojków i helotów.	Uczeń: - omawia reformy Klejstenesa i ich znaczenie dla ustroju; - charakteryzuje spartański system wychowawczy (<i>agoge</i>).	Uczeń: - dokonuje wszechstronnego porównania ustroju Aten i Sparty; - ocenia słabe i mocne strony demokracji ateńskiej.	Uczeń: analizuje krytykę demokracji ateńskiej w pismach starożytnych filozofów (np. Platona, Pseudo-Ksenofonta).
10.	Uczeń: - lokalizuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę; - podaje wiek, w którym toczyły się wojny z Persami.	Uczeń: - wymienia przyczyny wojen grecko-perskich; - przedstawia przebieg i rezultat bitwy pod Maratonem i pod Termopilami.	Uczeń: - wyjaśnia genezę sukcesu militarnego Greków (taktyka hoplitów, rola floty); - definiuje Związek Morski.	Uczeń: wyjaśnia przyczyny, przebieg i niszczycielskie skutki wojny peloponeskiej dla hegemonii poszczególnych <i>polis</i>.	Uczeń: na podstawie <i>Wojny peloponeskiej</i> Tukidydesa analizuje mechanizmy starożytnego imperializmu i polityki mocarstwowej.
11.	Uczeń: - wymienia najważniejszych bogów olimpijskich; - definiuje pojęcie <i>antropomorfizm</i> w	Uczeń: opisuje rolę igrzysk olimpijskich jako czynnika jednoczącego skłóconych Greków;	Uczeń: - wyjaśnia pojęcie <i>sacrum</i> i <i>profanum</i> w życiu Greka; - opisuje organizację	Uczeń: analizuje strukturę społeczną klasycznej <i>polis</i> (prawa obywatelskie, status metojków, niewolnictwo).	Uczeń: ocenia społeczną i polityczną rolę teatru greckiego (tragedii i komedii) jako narzędzia debaty publicznej.

	odniesieniu do wierzeń.	• charakteryzuje funkcję teatru.	i specyfikę greckich świąt oraz misteriiów.		
12.	Uczeń: • identyfikuje postacie: Sokratesa, Platona, Arystotelesa; • rozpoznaje podstawowe porządki architektoniczne.	Uczeń: • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby i architektury greckiej epoki klasycznej (proporcja, harmonia).	Uczeń: • charakteryzuje narodziny greckiej filozofii przyrody; • wskazuje różnice między porządkiem dorickim, jońskim i korynckim.	Uczeń: • porównuje poglądy filozoficzne Sokratesa, Platona i Arystotelesa; • omawia rozwój starożytnej matematyki i medycyny.	Uczeń: • uzasadnia tezę, że kultura i filozofia starożytnej Grecji stanowią fundament europejskiej tożsamości naukowej.
13.	Uczeń: • identyfikuje postać Aleksandra Macedońskiego; • definiuje pojęcie <i>epoka hellenistyczna</i>.	Uczeń: • wskazuje na mapie kierunki ekspansji Aleksandra; • wymienia główne nurty filozofii hellenistycznej.	Uczeń: • opisuje bitwy nad Granikiem, pod Issos i Gaugamelą; • charakteryzuje główne założenia stoicyzmu i epikureizmu.	Uczeń: • analizuje kulturowe, religijne i polityczne skutki podbojów Aleksandra Wielkiego (proces hellenizacji, synkretyzm).	Uczeń: • ocenia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej i Muzeonu dla rozwoju i przetrwania nauki hellenistycznej.

III. Rzym i świat śródziemnomorski pod rzymskim panowaniem

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
14.	Uczeń: • podaje tradycyjną datę założenia Rzymu (753 p.n.e.); • definiuje pojęcia: <i>patrycjusze</i>, <i>plebejusze</i>, <i>republika</i>.	Uczeń: • wymienia główne urzędy republiki (konsulowie, pretorzy, trybuni ludowi, senat) i podaje ich przykładowe zadania.	Uczeń: • wyjaśnia zasady ustrojowe republiki (kolegialność, kadencyjność, prawo weta); • omawia znaczenie Prawa XII Tablic.	Uczeń: • analizuje etapy walki plebejuszy o równouprawnienie; • charakteryzuje specyfikę urzędu dyktatora w republice.	Uczeń: • porównuje rzymskie zgromadzenia ludowe (<i>komicja</i>) z ateńskim eklezją pod kątem reprezentatywności obywateli.
15.	Uczeń: • wskazuje na mapie Italię i Kartaginę; • identyfikuje	Uczeń: • wymienia przyczyny i ostateczne skutki trzech wojen punickich;	Uczeń: • wyjaśnia społeczne, gospodarcze i militarne skutki podbojów (kryzys	Uczeń: • analizuje przyczyny kryzysu i upadku republiki rzymskiej (rola wybitnych	Uczeń: • ocenia reformy agrarne braci Grakchów i ich wpływ na destabilizację

	postacie: Hannibala, Juliusza Cezara i Spartakusa.	• opisuje okoliczności przejścia pełni władzy przez Cezara.	chłópstwa, rola armii zawodowej Mariusza).	jednostek, wojny domowe, popularzy i optymaci).	rzymskiego systemu politycznego.
16.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>pryncypat</i>, <i>dominat</i>, <i>pax Romana</i>; • identyfikuje postać Oktawiana Augusta.	Uczeń: • wyjaśnia, na czym polegała specyfika władzy Oktawiana Augusta (utrzymanie republikańskich pozorów ustrojowych).	Uczeń: • wskazuje na mapie maksymalny zasięg terytorialny cesarstwa (epoka Trajana); • definiuje pojęcie <i>romanizacja</i>.	Uczeń: • charakteryzuje ustrój dominatu i rządu Dioklecjana; • porównuje system sprawowania władzy w pryncypacie i dominacie.	Uczeń: • analizuje reformy ustrojowe Dioklecjana (tetrarchia) jako próbę ratowania spójności ogromnego terytorialnie imperium.
17.	Uczeń: • wymienia najważniejsze zabytki inżynieryjne Rzymian (akwedukty, drogi, Koloseum, Panteon).	Uczeń: • charakteryzuje cechy sztuki i literatury rzymskiej tzw. złotego wieku (Wergiliusz, Horacy, Owidiusz).	Uczeń: • wyjaśnia praktyczny wymiar rzymskiej kultury i architektury w porównaniu z podejściem greckim.	Uczeń: • omawia rozwój rzymskiej historiografii (Tacyt, Liwiusz); • charakteryzuje i wyjaśnia unikalność prawa rzymskiego.	Uczeń: • uzasadnia tezę, że rzymska myśl prawna (w tym zasada <i>lex retro non agit</i>) stanowi filar współczesnych systemów prawnych.
18.	Uczeń: • podaje datę edyktu mediolańskiego (313 r.); • identyfikuje postać Jezusa z Nazaretu oraz Konstantyna Wielkiego.	Uczeń: • opisuje narodziny chrześcijaństwa w Palestynie; • wymienia przyczyny prześladowań pierwszych chrześcijan w Imperium.	Uczeń: • wyjaśnia czynniki, które zadecydowały o sukcesie i szybkim rozprzestrzenianiu się chrześcijaństwa w świecie rzymskim.	Uczeń: • omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa z religii prześladowanej w religię państwową (edykt Teodozjusza z 380 r.).	Uczeń: • analizuje wpływ chrześcijaństwa na gruntowną zmianę mentalności i stosunków społecznych w późnym cesarstwie.
19.	Uczeń: • podaje daty: podziału cesarstwa (395 r.) oraz upadku cesarstwa zachodniego (476 r.);	Uczeń: • przedstawia przebieg wielkiej wędrówki ludów; • opisuje okoliczności odsunięcia od władzy	Uczeń: • charakteryzuje gospodarcze objawy wewnętrznego kryzysu cesarstwa w IV i V wieku (inflacja, wyludnienie miast, kolonat).	Uczeń: • analizuje i syntetyzuje wewnętrzne oraz zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie.	Uczeń: • ocenia dyskusję historyków wokół cezury roku 476 jako granicy między epoką starożytności a średniowieczem.

	• definiuje: <i>barbarzyńca</i> .	Romulusa Augustulusa przez Odoakra.			
--	--------------------------------------	--	--	--	--

IV. Kształtowanie się średniowiecznej Europy

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
20.	Uczeń: • wymienia podstawowe rodzaje źródeł do historii średniowiecza (kroniki, roczniki, żywoty świętych, dokumenty).	Uczeń: • wyjaśnia, na czym polega specyfika pracy historyka mediewisty i trudności wynikające z zatarcia wielu źródeł.	Uczeń: • charakteryzuje i porównuje wartość badawczą źródeł narracyjnych oraz dokumentowych (aktów prawnych).	Uczeń: • wyjaśnia pojęcie krytyki źródłowej; opisuje, jak na przestrzeni wieków zmieniał się stopień piśmienności społeczeństwa.	Uczeń: • dokonuje samodzielnej krytyki zewnętrznej i wewnętrznej wybranego dokumentu urzędowego z epoki średniowiecza.
21.	Uczeń: • wskazuje na mapie państwa barbarzyńskie powstałe na gruzach Rzymu Zachodniego (państwo Franków, Wizygotów, Ostrogotów).	Uczeń: • opisuje proces powstawania królestw germańskich i zjawisko przejmowania przez nich elementów kultury rzymskiej.	Uczeń: • wyjaśnia znaczenie przyjęcia chrztu w obrządku katolickim przez Chłodwiga (496 r.) dla pozycji państwa Franków.	Uczeń: • charakteryzuje strukturę społeczną państw barbarzyńskich i narodziny nowej, germańsko-rzymskiej arystokracji.	Uczeń: • ocenia rolę Kościoła katolickiego i klasztorów w procesie cywilizowania i integrowania ludów barbarzyńskich.
22.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>Bizancjum</i> , <i>cezaropapizm</i> ; • podaje wiek panowania cesarza Justyniana Wielkiego.	Uczeń: • wskazuje na mapie Konstantynopol i zasięg Cesarstwa Bizantyjskiego; • podaje datę wielkiej schizmy wschodniej (1054 r.).	Uczeń: • charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Bizancjum (Kodeks Justyniana, architektura świątyni Hagia Sophia, ikony).	Uczeń: • analizuje istotę cezaropapizmu i porównuje pozycję cesarza w Konstantynopolu z pozycją papieża na Zachodzie.	Uczeń: • ocenia znaczenie kodyfikacji prawa rzymskiego przez Justyniana dla przetrwania antycznego dziedzictwa prawnego.
23.	Uczeń: • podaje datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.);	Uczeń: • wymienia i charakteryzuje pięć filarów islamu; • wskazuje na mapie	Uczeń: • przedstawia okoliczności powstania islamu; • wyjaśnia przyczyny	Uczeń: • charakteryzuje ustrój państwa arabskiego (kalifat); • analizuje wkład	Uczeń: • ocenia politykę pierwszych kalifów wobec ludności podbitej, ze szczególnym

	• definiuje: <i>islam, Koran, muzułmanin</i>.	kierunki ekspansji Arabów w VII–VIII w.	sukcesów militarnych Arabów.	cywilizacji arabskiej w rozwój nauki europejskiej.	uwzględnieniem chrześcijan i żydów.
24.	Uczeń: • podaje datę koronacji cesarskiej Karola Wielkiego (800 r.); • identyfikuje postać Karola Młota (bitwa pod Poitiers – 732 r.).	Uczeń: • wymienia reformy administracyjne i wojskowe wprowadzone przez Karola Wielkiego; • wyjaśnia termin <i>renesans karoliński</i>.	Uczeń: • charakteryzuje przejawy odrodzenia kulturowego i oświatowego w państwie Franków (reforma pisma, szkoły pałacowe).	Uczeń: • analizuje mechanizm sojuszu monarchii karolińskiej z papieżem i wyjaśnia okoliczności powstania Państwa Kościelnego.	Uczeń: • ocenia imperialną politykę Karola Wielkiego w kontekście idei uniwersalnego cesarstwa chrześcijańskiego.
25.	Uczeń: • podaje datę traktatu w Verdun (843 r.); • definiuje pojęcia: <i>feudalizm, wasal, senior, lenno, hołd lenny</i>.	Uczeń: • wskazuje na mapie podział imperium Karola Wielkiego dokonany w Verdun; • opisuje wzajemne zależności w kontrakcie feudalnym.	Uczeń: • rysuje i objaśnia schemat drabiny feudalnej; • wyjaśnia przyczyny i przejawy zjawiska rozdrobnienia feudalnego w Europie.	Uczeń: • analizuje wpływ gospodarki naturalnej na ukształtowanie się zależności feudalnych i osłabienie władzy królewskiej.	Uczeń: • ocenia system lenny pod kątem jego stabilności politycznej i wpływu na suwerenność i integralność ówczesnych państw.
26.	Uczeń: • wymienia państwa Europy Środkowo-Wschodniej i Północnej, które powstały i przyjęły chrześcijaństwo w X wieku.	Uczeń: • podaje datę chrztu Rusi [26]; • identyfikuje postacie: Włodzimierza Wielkiego, świętego Stefana (Węgry), świętego Wacława (Czechy).	Uczeń: • charakteryzuje specyfikę powstawania państw skandynawskich (epoka wikingów) oraz państw słowiańskich.	Uczeń: • analizuje przyczyny i skutki chrystianizacji Europy Środkowej i Północnej dla włączenia tych ziem w krąg cywilizacji zachodniej.	Uczeń: • porównuje procesy państwowotwórcze u Słowian zachodnich i wschodnich, wskazując cechy wspólne i różnice.
27.	Uczeń: • podaje datę odnowienia cesarstwa przez Ottona I (962 r.); • wie, czym był spór o	Uczeń: • identyfikuje postacie: papieża Grzegorza VII i cesarza Henryka IV; • podaje postanowienia	Uczeń: • wyjaśnia założenia programu reformy kościelnej (reforma	Uczeń: • charakteryzuje i porównuje dwie uniwersalistyczne wizje Europy: papieską	Uczeń: • analizuje pojęcie walki dwóch mieczy (władzy duchownej i świeckiej) i

	inwestyturę i zjazd w Canossie (1077 r.).	konkordatu w Wormacji (1122 r.).	kluniacka oraz dokument <i>Dictatus papae</i>).	(teokracja) oraz cesarską (uniwersalizm Ottona III).	jej wpływ na kształt polityczny średniowiecza.
28.	Uczeń: • wskazuje na mapie położenie plemion Polan i Wiślan; • definiuje pojęcia: <i>plemię, gród, podgródzie, drużyna książęca</i>.	Uczeń: • wymienia najstarsze źródła opisujące ziemie polskie (Geograf Bawarski, relacja Ibrahima ibn Jakuba).	Uczeń: • charakteryzuje proces powstawania państwa wokół ośrodków w Wielkopolsce (Gniezno, Poznań); • wyjaśnia rolę drużyny.	Uczeń: • analizuje militarne, gospodarcze i administracyjne znaczenie sieci grodowej dla stabilności i ekspansji państwa Piastów.	Uczeń: • ocenia wartość tzw. hipotezy normandzkiej (mówiącej o skandynawskim pochodzeniu Piastów) w świetle badań.
29.	Uczeń: • podaje daty: chrzest Polski (966 r.), zjazd gnieźnieński (1000 r.), koronacja Bolesława Chrobrego (1025 r.).	Uczeń: • charakteryzuje panowanie Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Krzywoustego.	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny i skutki chrztu; opisuje postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego; zna przyczyny kryzysu państwa w XI w.	Uczeń: • analizuje tło konfliktu Bolesława Szczodrego z biskupem Stanisławem; • wyjaśnia zasady statutu Krzywoustego z 1138 r.	Uczeń: • konfrontuje relacje Galla Anonima z kroniką Thietmara; ocenia spór historiograficzny wokół postaci biskupa Stanisława.
30.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>monarchia patrymonialna, prawo książęce, osada służebna, danina</i>.	Uczeń: • charakteryzuje pozycję społeczną i zakres władzy księcia w państwie pierwszych Piastów; • opisuje organizację Kościoła.	Uczeń: • wyjaśnia, na czym polegał system grodowo-okręgowy; podaje przykłady nazw osad służebnych i wyjaśnia ich genezę.	Uczeń: • charakteryzuje poziom gospodarki (rolnictwo, handel) oraz przejawy kultury i piśmiennictwa w Polsce XI–XII wieku.	Uczeń: • na podstawie analizy dokumentu <i>Dagome iudex</i> ocenia intencje Mieszka I i status prawno-polityczny jego państwa.

V. Rozkwit średniowiecza

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
31.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>gildia, cech, patrycjat, pospólstwo, plebs</i>;	Uczeń: • wyjaśnia, na czym polegała rewolucja agrarna w rolnictwie	Uczeń: • charakteryzuje rozwój rzemiosła i handlu; wyjaśnia rolę cechów	Uczeń: • analizuje procesy urbanizacyjne w Europie i wyjaśnia mechanizm	Uczeń: • ocenia długofalowe skutki przejścia od gospodarki naturalnej

	• opisuje wygląd i przestrzenny układ średniowiecznego miasta.	rozkwitu średniowiecza (wprowadzenie trójpółowki, ciężkiego pługa).	rzemieślniczych w organizacji życia miejskiego.	powstawania niezależnych komun miejskich.	do towarowo-pieniężnej dla struktury społecznej Europy.
32.	Uczeń: • definiuje pojęcie <i>monarchia stanowa</i>; • wymienia stany wchodzące w skład społeczeństwa średniowiecznego.	Uczeń: • wymienia przykładowe parlamenty stanowe w Europie (Parlament w Anglii, Stany Generalne we Francji, Kortezy w Hiszpanii).	Uczeń: • wyjaśnia okoliczności wydania Wielkiej Karty Swobód w Anglii (1215 r.) i jej znaczenie dla ograniczenia władzy królewskiej.	Uczeń: • charakteryzuje proces kształtowania się reprezentacji stanowych; porównuje pozycję stanów w Anglii i we Francji.	Uczeń: • ocenia znaczenie monarchii stanowej jako etapu pośredniego między rozdrobnieniem feudalnym a nowożytnym absolutyzmem.
33.	Uczeń: • podaje datę pierwszej krucjaty (1096 r.); • definiuje pojęcia: <i>krucjata, ziemia święta, zakon rycerski</i>.	Uczeń: • wymienia przyczyny wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej; • identyfikuje trzy główne zakony (templariusze, joannici, krzyżacy).	Uczeń: • wskazuje na mapie trasy najważniejszych krucjat oraz Królestwo Jerozolimskie; podaje skutki kulturowe wojen.	Uczeń: • analizuje polityczne, gospodarcze i religijne skutki wypraw krzyżowych dla Europy i dla świata muzułmańskiego.	Uczeń: • ocenia zjawisko krucjat z punktu widzenia współczesnej etyki oraz ówczesnej ideologii chrześcijańskiej i rycerskiej.
34.	Uczeń: • odróżnia styl romański od gotyckiego na ilustracjach; • definiuje pojęcia: <i>uniwersytet, scholastyka</i>.	Uczeń: • wymienia cechy charakterystyczne architektury gotyckiej (strzelistość, witraże, ostre łuki) i romańskiej (grube mury, małe okna).	Uczeń: • przedstawia rolę uniwersytetów w rozwoju nauki średniowiecznej; identyfikuje postać świętego Tomasza z Akwinu.	Uczeń: • charakteryzuje nowe prądy religijne – powstanie zakonów żebraczych (franciszkanie, dominikanie); wyjaśnia spór o uniwersalia.	Uczeń: • na podstawie pism św. Tomasza z Akwinu analizuje założenia średniowiecznej syntezy wiary i rozumu (tomizm).
35.	Uczeń: • podaje daty: sprowadzenia Krzyżaków (1226 r.),	Uczeń: • wskazuje na mapie linie podziału ziem polskich i sąsiadów państwa (Zakon	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Zakonu Krzyżackiego na ziemie	Uczeń: • analizuje polityczne, militarne i gospodarcze skutki rozbicia	Uczeń: • ocenia rolę Kościoła (w tym kultu św. Stanisława) oraz

	bitwy pod Legnicą (1241 r.); • definiuje pojęcie <i>rozbić dzielnicowe</i> .	Krzyżacki, Brandenburgia, królestwo Czech).	polskie; charakteryzuje skutki najazdów mongolskich.	dzielnicowego dla osłabienia pozycji międzynarodowej Polski.	pamięci o jedności państwa jako czynników sprzyjających integracji.
36.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>lokacja, zasadzka, wójt, soltys, immunitet, wolnizna</i> .	Uczeń: • charakteryzuje proces kolonizacji i lokacji miast i wsi na prawie niemieckim (magdeburskim).	Uczeń: • opisuje przemiany społeczne na ziemiach polskich w XIII w. (wyodrębnienie się stanów: rycerskiego, duchownego, mieszczańskiego, chłopskiego).	Uczeń: • analizuje wpływ przemian gospodarczych (gospodarka czynszowa) na sytuację prawną i ekonomiczną ludności wiejskiej i miejskiej.	Uczeń: • ocenia bilans cywilizacyjny i ekonomiczny XIII-wiecznych reform lokacyjnych na ziemiach polskich.

VI. Schyłek średniowiecza

nr	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
37.	Uczeń: • identyfikuje pojęcie wojny stuletniej; • wie, kim była Joanna d'Arc; • definiuje termin <i>czarna śmierć</i> .	Uczeń: • wymienia przyczyny i ostateczny rezultat wojny stuletniej; • opisuje przebieg i demograficzne skutki epidemii dżumy w XIV w.	Uczeń: • wyjaśnia wpływ kryzysu demograficznego na załamanie gospodarki feudalnej i wybuch powstań chłopskich (np. żakeria w Afryce, powstanie Wata Tylera).	Uczeń: • analizuje zmiany w technice wojskowej u schyłku średniowiecza (rola piechoty, łuczników angielskich oraz broni palnej).	Uczeń: • ocenia wpływ kryzysów XIV wieku na przewartościowanie średniowiecznego światopoglądu i postaw wobec śmierci (<i>danse macabre</i>).
38.	Uczeń: • podaje datę upadku Konstantynopola (1453 r.); • definiuje pojęcia: <i>wielka schizma zachodnia, niewola awiniońska</i> .	Uczeń: • przedstawia przyczyny i przejawy kryzysu autorytetu papieża w XIV i XV wieku.	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Turków Osmańskich w Europie Południowo-Wschodniej.	Uczeń: • charakteryzuje ruch koncyliarny (soborowy) i jego próby zreformowania Kościoła (sobory w Konstancji i Bazylei).	Uczeń: • ocenia polityczne i kulturowe konsekwencje upadku Cesarstwa Bizantyjskiego dla Europy Zachodniej.

39.	Uczeń: • wskazuje na mapie Czechy, Węgry, Wielkie Księstwo Moskiewskie; • identyfikuje postać Jana Husa.	Uczeń: • wymienia główne postulaty religijne i społeczne husytów; • wyjaśnia pojęcie <i>unia florencka</i>.	Uczeń: • charakteryzuje przebieg wojen husyckich w Czechach; • opisuje proces zrzucania jarzma tatarskiego przez Moskwę (Iwan III Srogi).	Uczeń: • analizuje specyfikę rozwoju politycznego Europy Środkowo-Wschodniej na tle przemian zachodnioeuropejskich.	Uczeń: • ocenia znaczenie ruchu husyckiego jako ideowego i religijnego zwiastuna nowożytnej reformacji.
40.	Uczeń: • podaje datę koronacji Władysława Łokietka (1320 r.); • wymienia lata panowania Kazimierza Wielkiego (1333–1370 r.).	Uczeń: • wskazuje na mapie granice zjednoczonego państwa polskiego; • wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego.	Uczeń: • opisuje etapy scalania państwa przez Łokietka; charakteryzuje reformę monetarną, skarbową, sądowniczą i kodyfikację prawa Kazimierza Wielkiego.	Uczeń: • analizuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego (zrzeczenie się Śląska, przyłączenie Rusi Halickiej); wyjaśnia pojęcie <i>Korona Królestwa Polskiego</i>.	Uczeń: • ocenia bilans rządów Kazimierza Wielkiego w kontekście cywilizacyjnego i strukturalnego unowocześnienia państwa polskiego.
41.	Uczeń: • podaje datę unii w Krewie (1385 r.); • definiuje pojęcie <i>unia personalna</i>; • identyfikuje postać Władysława Jagiełły i Jadwigi.	Uczeń: • wymienia przyczyny, dla których Polska i Litwa zdecydowały się na zawarcie unii politycznej; • wskazuje na mapie terytorium obu państw.	Uczeń: • charakteryzuje postanowienia unii w Krewie (chrzest Litwy, inkorporacja); • opisuje proces chrystianizacji Litwy.	Uczeń: • analizuje ewolucję unii polsko-litewskiej poprzez kolejne akty prawne (unia wileńsko-radomska, unia horodelska – 1413 r.).	Uczeń: • ocenia geopolityczne znaczenie powstania mocarstwa polsko-litewskiego dla układu sił w Europie Środkowo-Wschodniej.
42.	Uczeń: • podaje daty: bitwy pod Grunwaldem (1410 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.),	Uczeń: • wskazuje na mapie zmiany terytorialne Polski po II pokoju toruńskim (Prusy	Uczeń: • charakteryzuje etapy zmagania polsko-krzyżackich w XV wieku; wyjaśnia przyczyny wybuchu	Uczeń: • analizuje postanowienia pierwszego i drugiego pokoju toruńskiego; opisuje walkę dyplomatyczną na soborze w Konstancji.	Uczeń: • na podstawie traktatów Pawła Włodkowica ocenia polską myśl polityczną pod kątem tolerancji religijnej i praw ludów pogańskich.

	drugiego pokoju toruńskiego (1466 r.).	Królewskie, Prusy Zakonne jako lenno).	wojny trzynastoletniej i rolę Związku Pruskiego.		
43.	Uczeń: • definiuje pojęcia: <i>przywilej szlachecki, szlachta, folwark, pańszczyzna, demokracja szlachecka.</i>	Uczeń: • wymienia najważniejsze przywileje szlacheckie (np. koszycki, kosienicki, cerekwicko-nieszawski); • opisuje narodziny polskiego parlamentaryzmu.	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny i mechanizm ewolucji rycerstwa w stan szlachecki; opisuje powstanie dwuizbowego sejmiku walnego (1493 r.).	Uczeń: • charakteryzuje i ocenia stan gospodarki polskiej w XV w. (odzyskanie dostępu do morza, rozwój handlu sławnego na Wiśle).	Uczeń: • analizuje konsekwencje nadawania uprawnień polityczno-ekonomicznych dla szlachty kosztem mieszczaństwa i chłopów.
44.	Uczeń: • identyfikuje postacie Jana Długosza oraz Wita Stwosza; • wymienia kluczowe zabytki późnego gotyku w Polsce (ołtarz Mariacki).	Uczeń: • charakteryzuje rolę odnowionej Akademii Krakowskiej w XV wieku jako prężnego ośrodka naukowego Europy.	Uczeń: • charakteryzuje i ocenia dorobek dziejopisarski Jana Długosza (znaczenie jego <i>Roczników</i> dla polskiej historiografii).	Uczeń: • omawia początki polskiego humanizmu u schyłku XV w. (działalność Grzegorza z Sanoka, Kallimacha, Konrada Celtisa).	Uczeń: • ocenia specyfikę polskiej kultury późnośredniowiecznej jako syntezy wzorców zachodnich i rodzimych tradycji.
45.	Uczeń: • wymienia najważniejsze zjawiska polityczne i kulturowe, które zapowiadały koniec epoki średniowiecza.	Uczeń: • charakteryzuje spadek ideowy i instytucjonalny po epoce średniowiecza (uniwersytety, systemy prawne, struktury państwowe).	Uczeń: • wyjaśnia płynność granic chronologicznych między średniowieczem a nowożytnością, podając różne cezury końcowe.	Uczeń: • analizuje i podsumowuje ewolucję form państwowych (od patrymonialnych do stanowych) i społecznych na przestrzeni epoki.	Uczeń: • dokonuje samodzielnej, syntetycznej oceny dorobku cywilizacyjnego średniowiecza w skali europejskiej i krajowej.